

ВІДГУК

офіційного рецензента, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ОСИПОВОЇ ТЕТЯНИ ЮРІЇВНИ

про дисертацію **ФАНЬ ПЕЙСІ «Формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій»**, подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка)

Актуальність теми роботи та її зв'язок із науковими дослідженнями

Звернення дисертанта до проблеми формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів детермінується підвищенням вимог до сучасного вчителя, про що наголошено у Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024 р), в якому зазначено, що метою професійної діяльності вчителя є організація навчання та виховання здобувачів освіти під час здобуття ними повної загальної середньої освіти шляхом формування у них ключових компетентностей і світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання. Однією з важливих складових професійної діяльності вчителя є прогностична діяльність, спрямована на: прогнозування розвитку особистості учнів; учнівського колективу, прогнозування труднощів учнів під час засвоєння художньої інформації; моделювання можливих змін в організації, структурі та змісті освітнього процесу; цілеспрямоване внесення своєчасних корективів під час використання педагогічних технологій та інновацій. Здійснення прогностичної діяльності зумовлює необхідність формування прогностичної культури як важливої складової загальної культури вчителя. Формування зазначеного конструкту є одним із завдань закладів вищої педагогічної освіти.

Відтак, дисертаційне дослідження Фань Пейсі, присвячене теоретичному обґрунтуванню й апробації педагогічних умов і методики формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій є актуальним і своєчасним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Наукові напрацювання та методичні розвідки дисертанта є органічною частиною комплексного дослідження теми кафедри педагогіки «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (№0120U002014), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тему

дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 11 від 30 червня 2022 р.).

Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів

Дисертаційне дослідження вирізняється науковою новизною: *вперше* науково обґрунтовано сутність феномена «культура прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва», розкрито його структуру (настановно-інтенційний, когнітивно-візійний, операційно-рефлексивний, особистісно-евристичний компоненти); схарактеризовано критерії (мотиваційно-сенсовий, інформаційно-гностичний, діяльнісно-аналітичний, суб'єктно-інтеграційний), показники (наявність мотивації до оволодіння прогностичними вміннями, усвідомлення значущості прогностичної діяльності в контексті педагогіки мистецтва, особистісна настанова на рефлексивно-прогностичну активність, обізнаність щодо сутності, функцій та шляхів набуття культури прогностичної діяльності в мистецько-педагогічній освіті, уявлення про сутність, етапи та методи педагогічного прогнозування, здатність інтелектуально моделювати можливі педагогічні ситуації та прогнозувати їх розвиток, здатність здійснювати педагогічне прогнозування, аналітичні вміння, рефлексивність, педагогічна інтуїція, креативність, логічне мислення) та рівні сформованості культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва (творчо-функційний (достатній), змістовно-продуктивний (задовільний), базово-інтуїтивний (низький)). Науково обґрунтовано педагогічні умови формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій: інтеграція змісту та завдань прогностичної діяльності у професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва; стимулювання позитивної настанови майбутніх учителів музичного мистецтва на педагогічно спрямовану прогностичну позицію; створення рефлексивно-розвивального художньо-освітнього середовища, зорієнтованого на формування в майбутніх учителів музичного мистецтва культури прогностичної діяльності. Розкрито сутність поняття «рефлексивно-розвивальне художньо-освітнє середовище закладу вищої освіти». Уточнено сутність поняття «педагогічне прогнозування». Подальшого розвитку набули теорія і методика професійного становлення майбутніх учителів музичного мистецтва.

Практичне значення одержаних у дисертації результатів полягає в тому, що розроблено й апробовано методики діагностики та формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій (орієнтаційно-цільовий, концептуально-змістовий, практично-операційний, інтеграційно-евристичний етапи); організації діяльності майстерні педагогічного прогнозування. Результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої й післядипломної освіти з метою формування культури прогностичної

діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій; укладанні навчальних посібників, глосаріїв, методичних рекомендацій для майбутніх учителів музичного мистецтва і викладачів; для написання кваліфікаційних робіт, підготовки тез доповідей і наукових статей тощо.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Архітектура рецензованої дисертації декларує свою оптимальність у ракурсах дослідження поставленої проблеми. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, трьох співмірних за обсягом і глибиною аналізу розділів. У вступі визначено мету, завдання і гіпотезу дослідження, висвітлено питання про методи реалізації поставлених завдань. Обґрунтовано актуальність роботи, її наукову новизну, вказано практичну цінність результатів дисертації. Дослідницька стратегія дисертації Фань Пейсі ґрунтується на широкому колі наукових джерел праць українських (276 найменувань) і зарубіжних (18 найменувань) дослідників. У науковій роботі Фань Пейсі представлено науково обґрунтовані положення, які опираються на багатоплановому аналізі як теоретичного, так і методичного матеріалу. Можна твердити, що автором досягнуто задекларовану мету. Висновки у дисертації чіткі й обґрунтовані й відображають результати дослідницького пошуку дослідниці.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Структура, логіка та обсяг рукопису дисертації підпорядкований дослідницькій меті – науково обґрунтуванні й апробації педагогічних умови і методики формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій.

Анотація лаконічно висвітлює дослідницьку стратегію наукового пошуку дисертанта та фіксує основні наукові положення.

У вступі висвітлено актуальність започаткованого дослідження, суперечності в підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва, наукову новизну і практичне значення роботи, інформацію про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі «Теоретичні основи дослідження культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій» проаналізовано особливості прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва, сутність зміст і структуру культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва, визначено сутність поняття «культура прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва», уточнено поняття «Прогностична діяльність вчителя музичного мистецтва», «культура особистості», «культура педагогічної діяльності», «професійно-педагогічна культура вчителя музичного мистецтва», виокремлено загальнодидактичні та

специфічні принципи, реалізація яких ураховує особливості й забезпечує продуктивність прогностичної діяльності сучасного вчителя музичного мистецтва (науковості, об'єктивності, комплексності, практичної спрямованості, варіабельності, нерозривної єдності будови зовнішньої й внутрішньої (внутрішній план) діяльності людини, цілеспрямованості, цілісності, адекватності засобів, форм і методів діяльності актуальному стану її суб'єктів, холізму, ефективності, адаптивності, ресурсної достатності, системності, неперервності, об'єктивності, детермінізму, розвитку, історизму, єдності теорії та практики).

Обґрунтовано структуру культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва, яку утворює єдність і взаємодія когнітивно-візійного (відображає обізнаність майбутнього вчителя музичного мистецтва щодо сутності, функцій та способів формування культури прогностичної діяльності, охоплює знання про педагогічне прогнозування, сценарії художньо-педагогічної взаємодії та прогностичні стратегії в мистецькому навчанні), операційно-рефлексивного (охоплює практичні вміння майбутнього вчителя музичного мистецтва проектувати й адаптувати педагогічну діяльність у прогностичному ключі, застосовуючи рефлексію як інструмент самовдосконалення, передбачає володіння методами педагогічного прогнозування з урахуванням емоційно-естетичної специфіки музичного мистецтва та розвиток рефлексивного мислення для осмислення власних дій і рішень), настановно-інтенційного (відображає внутрішню мотивацію майбутнього педагога-музиканта до прогностичної діяльності, особистісні смисли, ціннісні орієнтири та цільову спрямованість у педагогічному прогнозуванні) й особистісно-евристичного (відображає інтеграцію всіх складників у внутрішній світ майбутнього вчителя музичного мистецтва, поєднуючи інтуїцію, креативність і логічне мислення в індивідуальний стиль прогностичного мислення для цілісного, інтуїтивно-креативного та раціонального передбачення педагогічних ситуацій у музичній освіті) компонентів.

У другому розділі **«Методологічні засади та педагогічні умови формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій»** розглянуто методологічні підходи формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій. Доведено доцільність і продуктивність залучення сукупності взаємопов'язаних підходів, які, перебуваючи у взаємодії, взаємодоповнюються, посилюючи пояснювальний і розвивальний потенціал одне одного. Такими підходами обрано культурологічний, технологічний та інтегративний.

Визначено й науково обґрунтовано педагогічні умови формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва: інтеграція змісту та завдань прогностичної діяльності у професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва; стимулювання позитивної настанови майбутніх учителів музичного

мистецтва на педагогічно спрямовану прогностичну позицію; створення рефлексивно-розвивального художньо-освітнього середовища, зорієнтованого на формування в майбутніх учителів музичного мистецтва культури прогностичної діяльності

У третьому розділі «Експериментальне дослідження формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій» розроблено й експериментально апробовано методику діагностики рівнів сформованості в майбутніх учителів музичного мистецтва культури прогностичної діяльності, визначено критерії (мотиваційно-сенсовий, інформаційно-гностичний, діяльнісно-аналітичний, суб'єктно-інтеграційний) і показники сформованості досліджуваного феномену.

Запропоновано якісні характеристики рівнів сформованості культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва (творчо-функційний (достатній), змістовно-продуктивний (задовільний), базово-інтуїтивний (низький)), для визначення яких розроблено і дібрано комплекс діагностичних методів відповідно до кожного показника. Подано результати діагностувального й прикінцевого етапів дослідження. Презентовано методику формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій, що передбачала комплексну реалізацію визначених педагогічних умов. Вона розгорталася на орієнтаційно-цільовому, концептуально-змістовому, практично-операційному й інтеграційно-евристичному етапах.

Оцінка змісту й оформлення дисертації

У дослідженні Фань Пейсі дотримано всі вимоги до логіко-структурної схеми наукової роботи. Одержані наукові результати цілком відповідають задекларованій меті та завданням дисертації. Порушень академічної доброчесності не виявлено. Результати наукового пошуку широко апробовано на міжнародних наукових конференціях. Авторські напрацювання викладено в 7 публікаціях автора (6 одноосібних). Із них: 3 – у фахових наукових виданнях України, 4 – апробаційного характеру, які висвітлюють матеріал усіх розділів дослідження. Кількість і обсяг публікацій відповідають усім чинним вимогам до оприлюднення матеріалів дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Як і будь-яка наукова робота, дисертація Фань Пейсі є підставою для дискусій, пропозицій, обміном думок. Не применшуючи дослідницького здобутку дисертації, зробимо кілька зауважень до роботи.

1. У вступі, перераховуючи законодавчо-нормативні акти в галузі освіти, бажано було б висвітлити положення Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024 р), де однією із важливих компетентностей, якими повинен володіти сучасний учитель, визначено Г.1. Прогностична компетентність, яка передбачає наявність у вчителя

- учителя здатності прогнозувати результати освітнього процесу; здатності планувати освітній процес.
2. У завданнях дослідження, які є цілком доречними і необхідними для розв'язання започаткованої дисертантом проблеми формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій, не вистачає визначення методологічних підходів, які були використані в дослідженні, і які сприяли формуванню зазначеного конструкту під час професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, хоча в тексті роботи цьому присвячено підпункт 2.1. Методологічні підходи до формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій (с. 93-122).
 3. Аналізуючи особливості прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва (п. 1.1) бажано було б приділити увагу аналізу освітньо-професійної програми і робочих програм освітніх компонент, за якими навчаються здобувачі вищої освіти за спеціальністю А4.13 Середня освіта (Музичне мистецтво), з метою з'ясування їх спрямування на формування загальних і спеціальностей, а також програмних результатів навчання, що стосуються культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва.
 4. Оскільки одним із завдань будь-якого педагогічного дослідження є моделювання процесу формування певного педагогічного явища, у роботі не вистачає розробленої авторської моделі формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій, що є підставою для проведення педагогічного експерименту, спрямованого на поетапне впровадження визначених дисертантом педагогічних умов.
 5. Дисертаційна робота не позбавлена орфографічних і стилістичних огріхів
- Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальні висновки

Наукова робота Фань Пейсі є оригінальним та самостійним дослідженням. У ній представлено науково обґрунтовані положення, вона містить новизну висновків і практичну цінність. Науковий і методологічний рівень дисертаційного дослідження високий, заявлена тема розкрита повністю. Вважаю, що рецензована дисертація є безсумнівним науковим внеском в педагогічну теорію й освітню практику; вона розширює, узагальнює й поглиблює знання про формування культури прогностичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами рефлексивних технологій як концептуальний параметр підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до ефективної професійно-педагогічної діяльності.

Робота вповні відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом МОН України від 06 березня 2019 № 167 (із змінами, внесеними згідно з Постановою

Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022), а її автор – Фань Пейсі – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний рецензент:

доктор педагогічних наук, професор _____ Тетяна ОСИПОВА

